

Այս դասի (մոտիվացնող ներածական տեսանյութ+դասի տեքստ+ բառարան+ինքնաստուգիչ հարցեր) յուրացման համար հարկավոր է մինչև **4 ժամ**:

ԴԱՍ 6
ՓԱԽՍԱԿԱՆՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ
(ԶՎԵՐԱԴԱՐՁԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ)

[ՄՈՏԻՎԱՑՆՈՂ ՆԵՐԱԾԱԿԱՆ ՏԵՍԱՆՅՈՒԹ](#)

(հասանելի է Արդարադատության ակադեմիայի կայքի հեռաուսուցման բաժնում և հեռաուսուցման փաթեթի կրիչում)

Նախորդ դասում մենք ներկայացրեցինք՝

- փախստականի կարգավիճակի դադարեցման հիմքերը,
- ազգային անվտանգության համար վտանգի կամ առանձնապես ծանր հանցագործություն կատարելու համար դատապարտվելու և այլ հիմքերով ապաստանի դադարեցումը:

Այս դասում կուսումնասիրենք՝

- փախստականների պաշտպանության հիմնական սկզբունքները, մասնավորապես՝

Ցուցումներ

Մինչև 5 րոպե

Ուշադրությամբ կարդացեք տեքստը (օգտվելով բառարանից) և այն յուրացնելուց հետո միայն անցեք ինքնաստուգիչ հարցերին:

Մինչև 200 րոպե

Վերադարձելիության սկզբունքը:

Չվերադարձելիության սկզբունքը (որը միջազգային իրավունքում ընդունված է անվանել «non-refoulement»-ի սկզբունք) բխում է մարդու հիմնարար իրավունքների պաշտպանության անհրաժեշտությունից և փախստականների միջազգային իրավունքի հիմնական սկզբունքներից մեկն է: Այն նաև սերտ կապ ունի մարդու իրավունքների միջազգային իրավունքի նորմերի, մասնավորապես՝ խոշտանգումների ու դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի ու պատժի արգելքի հետ: Սակայն մինչ բուն այս սկզբունքը քննարկելը հարկ է հասկանալ, թե առհասարակ որ դեպքում է առաջանում փախստականի վերադարձի հարցը:

Փախստականի վտարումը

Վտարումը ենթադրում է պետության կողմից փախստականին տրված կարգադրություն՝ լքելու այդ պետության տարածքը¹: 1951 թ. Կոնվենցիայի 32-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ պետությունները չպետք է վտարեն իրենց տարածքում օրինական կարգով գտնվող փախստականին, բացի ազգային անվտանգությամբ կամ հասարակական կարգի պահպանությամբ պայմանավորված դեպքերից: Այս դրույթը արտացոլված է նաև «Փախստականների և ապաստանի մասին» ՀՀ օրենքի 10-րդ հոդվածի 3-րդ մասում, որի համաձայն՝ ապաստանը դադարեցվում է, եթե փախստականը հիմնավոր պատճառներով վտանգավոր է համարվում Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության համար կամ դատապարտվել է ծանր կամ առանձնապես ծանր

¹ Commentary on the Refugee Convention 1951 Articles 2-11, 13-37, Published by the Division of International Protection of the United Nations High Commissioner for Refugees, 1997, p. 117; L. Oppenheim, H. Lauterpacht, International law: a treatise, Vol. 1, D. McKay, 1955, 1072 p., p. 694.

հանցագործություն կատարելու համար: Ապաստանի դադարեցման դեպքում կիրառելի է դառնում օրենքի 36-րդ հոդվածը, որը ոստիկանությանը վերապահում է Հայաստանի Հանրապետությունից համապատասխան անձանց վտարումը (արտաքսումը) իրականացնելու լիազորություն (եթե դա չի հակասի չվերադարձելիության սկզբունքին):

Ազգային անվտանգություն: Կոնվենցիայի մեկնաբանությունների համաձայն՝ *անձը, որպես կանոն, համարվում է ազգային անվտանգությանը սպառնացող, եթե վտանգում է ապաստանի պետության կառավարությունը, պետության ամբողջականությունը, անկախությունը կամ խաղաղությունը, օրինակ՝ իրականացնում է ապաստանի պետության կառավարության բռնի կամ, այլապես, անօրինական տրամադրանքներ, կամ իրականացնում է օտարերկրյա պետության դեմ այնպիսի գործունեություն, որի արդյունքում ապաստանի պետության դեմ կարող է ձեռնարկվել լուրջ միջամտություն*²:

Վտարման (արտաքսման) այս հիմքի կիրառման շրջանակներում կարևոր է հաշվի առնել, որ անձի կողմից համապատասխան արարքների կատարումը պարտադիր չէ, որ հաստատված լինի ուժի մեջ մտած դատավճռով: Ավելին, տեսականորեն որոշ արարքներ կարող են նույնիսկ չլինել քրեորեն պատժելի (օրինակ՝ *անձը շարունակաբար լուրջ վիրավորանքներ է հնչեցնում օտարերկրյա պետության գլխի կամ պետական խորհրդանիշների դեմ, ինչն ապաստանի երկրի համար ստեղծում է այդ պետության հետ լուրջ ընդհարման վտանգ*):

² Commentary on the Refugee Convention 1951 Articles 2-11, 13-37, Published by the Division of International Protection of the United Nations High Commissioner for Refugees, 1997, p. 121.

Մյուս կողմից, Կոնվենցիայի travaux préparatoires-ը (նախապատրաստական աշխատանքները) և հետագա մեկնաբանությունները վկայում են, որ «ազգային անվտանգություն» (ինչպես նաև «հասարակական կարգի պահպանություն») եզրույթները պետք է մեկնաբանվեն առավել նեղ, և վտարումը պետք է համարվի ապաստանի պետության շահերը պաշտպանելու վերջին միջոց, երբ քրեական և քրեադատավարական սովորական գործընթացներն այլևս բավարար չեն³:

Հասարակական կարգի պահպանություն: Ինչպես երևում է Կոնվենցիայի 32-րդ հոդվածի 1-ին մասի ու օրենքի 10-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համադրությունից՝ օրենսդիրը հասարակական կարգի պահպանությամբ պայմանավորված դեպքերը կապում է ծանր կամ առանձնապես ծանր հանցագործություն կատարելու հետ: Հաշվի առնելով այն, որ Կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածի 2-րդ մասն առանձնապես ծանր հանցագործություն կատարելը որպես հիմք է ընդունում նույնիսկ չվերադարձելիության սկզբունքի չկիրառման համար, կարելի է վստահ եզրակացնել, որ այն կարող է նաև բավարար հիմք հանդիսանալ փախստականի վտարման (արտաքսման) համար:

Ինչ վերաբերում է ծանր հանցագործությունների կատարմանը, ապա պետք է հաշվի առնել, որ ըստ Կոնվենցիայի մեկնաբանությունների՝ զուտ հանցանքի ծանրությունը բավարար չէ փաստելու համար, որ այն էապես վտանգում է հասարակական կարգը, հատկապես այն դեպքում, եթե անձը հանցանք է կատարում առաջին անգամ, առկա են մեղմացուցիչ հանգամանքներ ու հանցանքը չի վնասում հասարակության լայն շրջանակների իրավունքներին

Բերեք օրինակ, երբ հանցանքն էապես վտանգում է հասարակական կարգը:

³ Note on Expulsion of Refugees, UNHCR Doc. EC/SCP/3, 24.08.1977.

կամ շահերին (օրինակ՝ եթե ծանր նյութական վիճակից դրդված փախստականը կատարում է ոչ մեծ չափի գողություն բնակարանից):⁴ Թեև Կոնվենցիայի այս մեկնաբանություններն ինքնաբերաբար հիմք չեն տալիս անտեսելու օրենքի տառը, սակայն վտարման (արտաքսման) որոշում կայացնելիս դրանք, առնվազն, պահանջում են առավել զգոնություն: Այս առումով հարկ է մեծ ուշադրություն դարձնել վերաբերելի միջազգային փաստաթղթերում, մասնավորապես՝ Մարդու իրավունքների հանձնաժողովի և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի որոշումներում (հատկապես Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայի 7-րդ արձանագրության 1-ին հոդվածի մասով) «հասարակական կարգ» եզրույթի մեկնաբանություններին⁵:

Երաշխիքներ վտարման ժամանակ: Կոնվենցիայի 32-րդ հոդվածի 2-րդ մասը նախատեսում է վտարման (արտաքսման) ենթարկվող անձի ընթացակարգային երաշխիքներ, որոնք Հայաստանի Հանրապետությունում, ըստ էության, ապահովված են, մասնավորապես, օրենքի 53-րդ հոդվածի դրույթների ուժով: Կոնվենցիայի 32-րդ հոդվածի 2-րդ մասը պահանջում է վտարվող փախստականին տալ բավարար ժամանակ՝ ստանալու մեկ այլ երկիր օրինական կարգով մուտք գործելու թույլտվություն: Ներկայումս օրենքը չի պարունակում այս երաշխիքի ապահովմանը միտված մեխանիզմներ, ինչը ենթադրում է կոնվենցիոն համապատասխան նորմի ուղիղ կիրառման անհրաժեշտություն՝ վտարման մասին որոշման ուժի մեջ մտնելու կամ կատարման ժամկետներն ու կարգը որոշելիս:

⁴ Commentary on the Refugee Convention 1951 Articles 2-11, 13-37, Published by the Division of International Protection of the United Nations High Commissioner for Refugees, 1997, p. 121.
⁵ Commentary on the Refugee Convention 1951 Articles 2-11, 13-37, Published by the Division of International Protection of the United Nations High Commissioner for Refugees, 1997, p. 123.

Չվերադարձելիության սկզբունք

1951 թ. Կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասն արգելում է վտարել կամ որևէ կերպ վերադարձնել փախստականին այն տարածքներ, որտեղ նրա կյանքին կամ ազատությանն իր ռասայական, կրոնական, ազգային, սոցիալական որոշակի խմբի պատկանելության կամ քաղաքական հայացքների հիմքով կսպառնար վտանգ: «Փախստականների և ապաստանի մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ պարբերությունը վտանգի աղբյուրների այս ցանկին ավելացնում է համատարած բռնության, արտաքին հարձակման, ներքին հակամարտությունների, մարդու իրավունքների զանգվածային խախտումների կամ հասարակական կարգը խախտող այլ լուրջ իրադարձությունների հիմքով առկա վտանգը: Այս մոտեցումը տրամաբանորեն բխում է այն փաստից, որ նշված հանգամանքները ճանաչված են փախստականի կարգավիճակի շնորհման հիմք՝ ի լրումն պատկանելության կամ հայացքների հիմքով հետապնդումների երկյուղի:

Ստորև կներկայացնենք չվերադարձելիության սկզբունքի սահմանման առանձին տարրերը:

Որևէ կերպ վերադարձնել: Որոշ մասնագետներ և նույնիսկ պետություններ երբեմն պնդում են, որ «*որևէ կերպ վերադարձնել*» (“*refoulement*”) եզրույթը չի վերաբերում այն իրավիճակներին, երբ անձին ենթարկում են հանձնման (էքստրադիցիայի) կամ մերժում են նրա մուտքը պետություն՝ մինչ սահմանը հասելը⁶: Հանձնման մասով բավարար է նշել, որ **չվերադարձելիության սկզբունքը** հստակ ամրագրված է

⁶ The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement, Opinion, E. Lauterpacht, D. Bethlehem, Cambridge University Press, 2003, § 70.

«Հանձնման մասին Եվրոպական կոնվենցիայի» 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասում: Ինչ վերաբերում է անձի կողմից սահմանի հատումը չթույլատրելուն, ապա հարկ է հաշվի առնել, որ չվերադարձելիության սկզբունքը միտված է երաշխավորելու ոչ թե անձի կացությունը վերադարձնող պետության տարածքում, այլ կանխելու նրա վերադարձը վտանգի աղբյուր կամ օջախ: Որևէ կապ չունի՝ արդյո՞ք մինչ վերադարձն անձը փաստացի մուտք է գործել վերադարձնող պետության տարածք, թե՞ սուկ փորձել է հատել վերջինիս սահմանը: Ուստի, թեև չվերադարձելիության սկզբունքը պետությանը չի պարտավորեցնում թույլատրել փախստականի մուտքն իր տարածք, այն թույլ կտա մերժել նրա մուտքը միայն այն դեպքում, երբ արդյունքում անձը կարող է ապաստանել երրորդ ապահով երկրում կամ կօգտվի այլ բավարար պաշտպանությունից: Այս առումով «վերադարձ» եզրը պետք է հասկանալ առավել լայն իմաստով, և անձի ցանկացած հարկադրված տեղափոխում հարկ է դիտել որպես վերադարձ: Հարկ է նշել, որ «Փախստականների և ապաստանի մասին» ՀՀ օրենքի 9-րդ հոդվածի 2-րդ մասում, ի տարբերություն նույն հոդվածի 1-ին մասի, խոսվում է միայն «արտաքսման» արգելքի մասին: Հաշվի առնելով այն, որ այդ դրույթը ևս միտված է փախստականների վերադարձը կանխելուն, այն պետք է մեկնաբանվի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասին և Կոնվենցիայի համապատասխան դրույթներին համահունչ:

Փախստական: Առաջին հայացքից կարող է թվալ, թե **չվերադարձելիության սկզբունքը** կիրառվում է այն անձանց նկատմամբ, ովքեր արդեն իսկ ճանաչված են որպես փախստական: Սակայն ո՛չ Կոնվենցիան, ո՛չ էլ «Փախստականների և ապաստանի մասին» ՀՀ օրենքը «**փախստական**» եզրը չեն կապում կարգավիճակի շնորհման կամ ճանաչման հետ: Հակառակը, **փախստական**

2-րդ դասից վերհիշեք, թե ինչպես է սահմանվում

հասկացությունը սահմանվում է ներառման պայմանների թվարկմամբ, որոնք կարգավիճակի շնորհման հիմք են, այլ ոչ թե հետևանք: Ուստի, անձը կարգավիճակի շնորհման ուժով չի դառնում փախստական, այլ ստանում է այդ կարգավիճակը, քանի որ փախստական է⁷: Նույնիսկ եթե անձը երկում գտնվում է միանգամայն անօրեն, նա, միևնույն է, պաշտպանված է չվերադարձելիության սկզբունքով: Ընդ որում, օրենքն այս սկզբունքը տարածել է նաև ժամանակավոր պաշտպանություն ստացած անձանց վրա՝ անկախ նրանց՝ փախստական հանդիսանալու հանգամանքից:

փախստականը:

Տարածքների սահմաններ: Չվերադարձելիության սկզբունքն արգելում է անձին վտարել կամ վերադարձնել ոչ միայն ծագման երկիր, այլև ցանկացած տարածք, ուր առկա են այս սկզբունքի կիրառման մյուս պայմանները: Այդ տարածքը նույնիսկ կարող է չունենալ պետության տարածքի կարգավիճակ⁸: Ինչպես արդեն քննարկվել է «երրորդ ապահով երկիր» եզրույթի առնչությամբ, չվերադարձելիության սկզբունքը արգելում է անձի վերադարձն այնպիսի երկրներ, որտեղ նա բավարար չափով պաշտպանված չի լինի վտանգավոր տարածք վտարումից կամ վերադարձից⁹:

4-րդ դասից վերհիշեք, թե ինչ է երրորդ ապահով երկիրը:

Վտանգ առ կյանք կամ ազատություն: Առաջին հայացքից «կյանքին կամ ազատությանը վտանգ» արտահայտությունն ունի ավելի նեղ իմաստ, քան ներառման պայմաններով նախատեսված հետապնդման եղանակները: Սակայն անհեթեթ կլիներ Կոնվենցիայի այնպիսի մեկնաբանումը, որը կթույլատրեր անձի վերադարձն այն երկիր, որտեղից նա փախչել է հետապնդումների հիմնավոր

⁷ Office of the UNHCR, Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status (1979; re-edited 1992), § 28
⁸ The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement, Opinion, E. Lauterpacht, D. Bethlehem, Cambridge University Press, 2003, § 113.
⁹ Canadian Council for Refugees v. Her Majesty, 2007 F C 1262 (Federal Court), 29 October 2007.

երկյուղի պատճառով: Ուստի, քանի դեռ որոշակի տարածքի մասով անձն ունի հետապնդումների հիմնավոր երկյուղ, կհամարվի, որ այնտեղ նրա կյանքը կամ ազատությունը վտանգված է¹⁰: Ակնհայտորեն նման վտանգ կա նաև ցանկացած այլ երկրում, որտեղ անձի կյանքին կամ ազատությանը սպառնում են այլ իրական վտանգներ կամ որտեղ անձը կարող է ենթարկվել խոշտանգումների կամ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի:

Ռասայական, կրոնական, ազգային, սոցիալական որոշակի խմբի պատկանելություն կամ քաղաքական հայացքներ: Այս եզրույթներն հարկ է մեկնաբանել նույն կերպ, ինչպես որ դրանք մեկնաբանվում են ներառման պայմանների մասով: Առաջին հայացքից այս հիմքերի հիշատակումը բացառում է **չվերադարձելիության սկզբունքի** կիրառումն այն դեպքերում, երբ անձին սպառնացող վտանգը կապված չէ նրա համապատասխան պատկանելության կամ հայացքների հետ: Սակայն, ինչպես կքննարկվի ստորև, փախստականների միջազգային իրավունքից բացի, **չվերադարձելիության սկզբունքը** գործում է նաև մարդու իրավունքների միջազգային իրավունքի շրջանակներում, որն այն երաշխավորում է յուրաքանչյուր անձին՝ անկախ իր հայացքներից կամ պատկանելությունից: Բացի այդ, օրենքի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ պարբերությունը նախատեսում է **չվերադարձելիության սկզբունքի** կիրառման լրացուցիչ հիմքեր, ինչն էլ ավելի է նվազեցնում քննարկվող պայմանի կիրառման բացասական հետևանքները:

Բացառություններ չվերադարձելիության սկզբունքից

¹⁰ Weis, *The Refugee Convention, 1951* (1995), pp. 303, 341; Grahl-Madsen, *Commentary on the Refugee Convention, 1951* (1963), pp. 231-232.

Կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածի 2-րդ մասի ու օրենքի 9-րդ հոդվածի համաձայն՝ **չվերադարձելիության սկզբունքը** չի կիրառվում այն փախստականի նկատմամբ, որը հիմնավոր պատճառներով վտանգավոր է համարվում Հայաստանի Հանրապետության անվտանգության համար, կամ որը, օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռով դատապարտված լինելով առանձնապես ծանր հանցագործության համար, վտանգ է ներկայացնում հասարակության համար:

Բերեք համապատասխան օրինակ:

Հաշվի առնելով Կոնվենցիայի մարդասիրական բնույթը՝ հարկ է չվերադարձելիության սկզբունքի բացառություններին տալ առավել նեղ մեկնաբանություն: Ավելին, ինչպես հաստատված է Մարդու իրավունքների հանձնաժողովի և Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի որոշումներով, մարդու իրավունքների ոլորտում կիրառելի նորմերը բացառում են անձի վերադարձը (նույնիսկ միջնորդավորված, այն է՝ երբ այդպիսի վերադարձը վրա է հասնում այլ երկիր վերադարձի արդյունքում) որևէ երկիր, որտեղ կխախտվի նրա կյանքի իրավունքը կամ խոշտանգումների կամ դաժան, անմարդկային կամ նվաստացնող վերաբերմունքի կամ պատժի արգելքը¹¹:

Հարաբերակցությունը բացառման պայմանների հետ:

Ի տարբերություն բացառման պայմանների, որոնք փախստականի կարգավիճակի տրամադրումը բացառում են սուկ որոշակի լուրջ հանցանքների կատարման ուժով, կարգավիճակի չվերադարձելիության սկզբունքից բացառությունները ենթադրում են նաև անձի արարքների վտանգավորություն: Այս պատճառով որոշ մեկնաբաններ

¹¹ Human Rights Committee, General Comment No. 20 (1992), HRI/HEN/1/Rev.1, 28.07.1994; *Chahal v. The United Kingdom*, App. No. 22414/93, ECHR Judgment (15.11.1996), § 79; *Soering v. United Kingdom* ECHR Judgment (1989), 98 ILR 270, § 88; *Bader v. Sweden*, application no. 13284/04, ECHR judgment, 08.11.2005.

պնդում են, որ բացառությունները պետք է մեկնաբանվեն է՛լ ավելի նեղ, քան բացառման պայմանները¹²: Սակայն նաև հարկ է հաշվի առնել, որ բացառման պայմաններից երկուսը վերաբերում են առավել լուրջ հանցագործությունների (միջազգային հանցագործություններ ու ՄԱԿ-ի նպատակներին ու սկզբունքներին հակասող արարքներ), մինչդեռ չվերադարձելիության սկզբունքից բացառությունը կարող է կիրառվել նվազ լուրջ հանցանքների առնչությամբ:

Ինչպես գիտենք, բացառման պայմաններից է ապաստանի երկրից դուրս և նախքան ապաստան հայցելը ոչ քաղաքական բնույթի ծանր հանցագործություն կատարելը: Այս առումով ընդունված է, որ չվերադարձելիության սկզբունքից բացառությունները չեն կարող հիմնվել նույն ժամանակահատվածում կատարված հանցանքների վրա, քանի որ հակառակ մեկնաբանությունը, ըստ էության, նման իրավիճակներում կիմաստագրկվեր 33-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված բացառությունը (այն է՝ եթե անձի նկատմամբ կիրառելի է բացառման պայման, ապա նա այլևս Կոնվենցիայի շրջանակներում պաշտպանված չէ չվերադարձելիության սկզբունքով, և այդ սկզբունքից բացառությունների հարց առհասարակ չի ծագում)¹³:

Բացառման պայմանների մասին վերընթերցեք 4-րդ դասից:

Հիմնավոր պատճառներով վտանգավոր ազգային անվտանգության համար: Անձի վտանգավորությունը վերաբերում է ապաստանի երկրի համար ապագա վտանգին: Կոնվենցիան և օրենքն ուղղակիորեն չեն նախատեսում վտանգի չափի կամ հավանականության որևէ չափանիշ: Սակայն, հաշվի առնելով Կոնվենցիայի մարդասիրական

¹² The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement, Opinion, E. Lauterpacht, D. Bethlehem, Cambridge University Press, 2003, § 147-149.

¹³ The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement, Opinion, E. Lauterpacht, D. Bethlehem, Cambridge University Press, 2003, § 149.

բնույթը, չվերադարձելիության սկզբունքի հիմնարար բնույթն ու անձի համար վերադարձի չափազանց ծանր հետևանքները, հարկ է կիրառել վտանգի լրջության ու հավանականության բարձր սահմանաչափ: Որպես կանոն, խոսքն այնպիսի վտանգների մասին է, որոնք էապես սպառնում են սահմանադրական կարգին, տարածքային ամբողջականությանը, անկախությանը կամ միջազգային խաղաղությանը, որպիսիք կարող են բխել, օրինակ, լրտեսական, ահաբեկչական գործունեությունից կամ սաբոտաժից¹⁴: Այս առումով կարևոր է վտանգը համեմատել վերադարձի բացասական հետևանքների հետ, և համապատասխան բացառությունները կիրառել միայն այն դեպքում, երբ փախստականի վտանգավորությունը գերակշռում է իր համար վերադարձի դեպքում առաջացող վտանգին (այդ թվում՝ հաշվի առնելով համապատասխան ռիսկերի հավանականությունը և այլընտրանքային լուծումների առկայությունը)¹⁵:

Վտանգ հասարակության համար: Հասարակության համար վտանգը կարող է բխել բացառապես առավել ծանր հանցագործության կատարումից, որի համար փախստականն արդեն իսկ դատապարտվել է ուժի մեջ մտած դատավճռով: Ինչպես և ազգային անվտանգության համար վտանգի դեպքում, այս դեպքում ևս խոսքն ապագա լուրջ վտանգի մասին է, որը վտարման կամ վերադարձի հիմք է տալիս միայն այն դեպքում, երբ գերակշռում է վերադարձի բացասական հետևանքներին (այս առումով կարևոր է հաշվի առնել, օրինակ, հանցանքի բնույթը, ռեցիդիվի առկայությունը կամ հավանականությունը և այլն)¹⁶:

¹⁴ Grahl-Madsen, Commentary on the Refugee Convention, 1951 (1963), pp. 235-236.

¹⁵ Weis, The Refugee Convention, 1951 (1995), pp. 342.

¹⁶ The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement, Opinion, E. Lauterpacht, D. Bethlehem, Cambridge University Press, 2003, §§ 182, 191

Այսպիսով, այս դասում Ձեզ ներկայացրեցինք՝

- փախստականի վտարման հիմքերն ու կարգը,
- չվերադարձելիության սկզբունքը և դրանից բացառությունները:

Հաջորդ դասում կքննարկենք՝

- փախստականների պաշտպանության այլ հիմնական սկզբունքներ՝
 - ✓ ապաստանի սկզբունքը,
 - ✓ խտրականության արգելքը,
 - ✓ անօրինական մուտքի ու կացության պատժելիության արգելքը,
 - ✓ երկիրը լքելու իրավունքը,
 - ✓ ընտանիքի միասնականության սկզբունքը,
 - ✓ ինչպես նաև երկարատև լուծումների և միջազգային համագործակցության սկզբունքները:

Նշումների համար՝

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ԲԱՌԱՐԱՆ

Վտարում – պետության գործողություն, որը կատարվում է քաղաքացի չհանդիսացող անձին այդ պետության տարածքից դեպի նրա ծագման երկիր կամ երրորդ երկիր հեռացնելով՝ այդ երկրում ընդունելը մերժելուց կամ մնալու թույլտվությունը դադարեցնելուց հետո:

Վերադարձ («refoulement») – փախստականին կամ ապաստան հայցողին հարկադրաբար վերադարձնելն է իր ծագման կամ այլ երկիր, որտեղ նա, հավանական է, կենթարկվի հետապնդումների:

Travaux préparatoires – ֆրանսերենից թարգմանվում է որպես «նախապատրաստական աշխատանքներ» (երբեմն կիրառվում է նաև «նախապատրաստական փաստաթղթեր» տարբերակը): Միջազգային պայմանագրերի իրավունքի մասին 1969 թ. կոնվենցիայի 32-րդ հոդվածը միջազգային պայմանագրերի նախապատրաստական աշխատանքները ճանաչում է որպես միջազգային պայմանագրերի մեկնաբանման լրացուցիչ միջոց: Նույն կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածը սահմանում է միջազգային պայմանագրերի մեկնաբանման առաջնային կանոնը. պայմանագիրը պետք է մեկնաբանվի բարեխղճորեն՝ պայմանագրի հասկացությունների՝ դրանց համատեքստում ունեցած սովորական նշանակությանը համապատասխան, ինչպես նաև պայմանագրի առարկայի և նպատակի լույսի ներքո: Համատեքստի հետ միաժամանակ հաշվի են

Ցուցումներ

Ուշադրությամբ ծանոթացեք տերմիններին, իսկ դասի տեքստի յուրացման հետ կապված դժվարությունների դեպքում կրկին անդրադարձեք դրանց:

Մինչև 15 րոպե

առնվում պայմանագրի մեկնաբանման կամ դրա դրույթների կիրառման վերաբերյալ մասնակիցների միջև հետագա ցանկացած համաձայնությունը, պայմանագրի կիրառման հետագա պրակտիկան, ինչպես նաև մասնակիցների հարաբերություններում կիրառվող միջազգային իրավունքի ցանկացած համապատասխան նորմ:

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՄԵԴԻԱ-ՆՅՈՒԹԵՐ

1. UNHCR Commentary on the Refugee Convention 1951 Articles 2-11, 13-37, Published by the Division of International Protection of the United Nations High Commissioner for Refugees, 1997, p. 117.
2. Note on Expulsion of Refugees, UNHCR Doc. EC/SCP/3, 24.08.1977.
3. Canadian Council for Refugees v. Her Majesty, 2007 F C 1262 (Federal Court), 29 October 2007.
4. The Scope and Content of the Principle of Non-Refoulement, Opinion, E. Lauterpacht, D. Bethlehem, Cambridge University Press, 2003.
5. Draft articles on the expulsion of aliens, with commentaries, 2014, UN International Law Commission (A/69/10), Yearbook of the ILC, 2011, vol. II, Part Two.

Ցուցումներ

Լրացուցիչ մեդիա-նյութերը նախատեսված են Ձեզ հետաքրքրող նյութի մասին հավելյալ գիտելիքներ ստանալու համար: